

Куришко О.О.

асистент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ» (м. Суми))

НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

На основі узагальнення досвіду формування та діяльності світових моделей фінансового моніторингу виявлено тісний зв'язок між структурою національних систем фінансового моніторингу, структурою фінансової системи та повноваженнями органу координації в сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансування тероризму. Механізм координації слід розуміти як взаємодію між різними суб'єктами державного фінансового моніторингу в рамках реалізації заходів з протидії легалізації доходів та фінансування тероризму. Дана координація може здійснюватися в сферах інформаційно-аналітичної, оперативно-розшукової та освітньої діяльності.

В даний час в рамках існуючої практики координації діяльності суб'єктів фінансового моніторингу найбільш поширеним, але найменш дієвим, є використання інструментів оперативно-розшукової діяльності та реалізація освітніх програм у вигляді спільних конференцій, брифінгів, семінарів тощо. В той же час результати взаємодії вітчизняних суб'єктів державного фінансового моніторингу з міжнародними та закордонними підрозділами фінансової розвідки вказують на невідповідність інформаційних потоків при обміні даними. При цьому значна чисельність зарубіжних підрозділів фінансової розвідки, з якими взаємодіє Державна служба фінансового моніторингу України, не відповідає основним стратегічним напрямкам діяльності та економічним тенденціям відтоку капіталів. Зокрема, актуальним залишається посилення контролю за проведенням операцій з офшорними зонами (Кіпр, Багамські острови, Британські Віргінські острови) та найбільшими торговельними партнерами (країни СНД).

Роздробленість інспекційно-наглядових функцій за діяльністю суб'єктів фінансового моніторингу між Державною службою фінансового моніторингу України, Національним банком України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку України, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, внаслідок розподілу за галузевою ієрархією призводить до зниження загальної ефективності механізму координації діяльності суб'єктів фінансового моніторингу в Україні та стримує формування зваженої і цілісної національної моделі запобігання і протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансування тероризму.

Автором доведено, що існуючий сьогодні в Україні механізм координації діяльності суб'єктами національної системи фінансового моніторингу має цілий ряд системних недоліків, а саме:

1) складність оперативного обміну інформацією між суб'єктами національної системи фінансового моніторингу внаслідок багаторівневості її побудови;

2) розпорошеність окремих повноважень між суб'єктами державного фінансового моніторингу. Так, Державна служба фінансового моніторингу України надає методично-інформаційне супроводження суб'єктам первинного фінансового моніторингу та сприяє виявленню сумнівних фінансових операцій, а профільні регулятори реалізують регульовально-наглядові функції і курують процес побудови системи внутрішнього фінансового моніторингу;

3) дублювання окремих функцій між суб'єктами державного фінансового моніторингу, наприклад, Державна служба фінансового моніторингу України забезпечує збирання, обробку та комплексний аналіз інформації про підозрілі фінансові операції, а профільний регулятор – зберігання інформації, яка надійшла від підзвітних суб'єктів первинного фінансового моніторингу і правоохоронних органів;

4) функціонування Державної служби фінансового моніторингу України як інформаційного центру та відсутність у нього повноважень щодо досудового

та судового супроводу справ у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом;

5) низький рівень взаємодії між суб'єктами первинного фінансового моніторингу щодо оцінювання ділової репутації ініціатора фінансової операції та отримувачів коштів;

б) недосконалість інформаційного обміну між суб'єктами національної системи фінансового моніторингу внаслідок існування як єдиної бази Державної служби фінансового моніторингу України, так і окремих баз даних у суб'єктах державного і первинного фінансового моніторингу.

З метою усунення цих недоліків автором розроблено пропозиції щодо реформування існуючого механізму координації діяльності суб'єктів національної системи фінансового моніторингу України, які передбачають:

1) збереження у профільних регуляторів базових наглядово-регулюючих функцій та виключення з переліку їх повноважень тих, що стосуються протидії і запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом;

2) консолідацію завдань зі збору, обробки, аналізу, поглибленого вивчення інформації про сумнівні фінансові операції виключно в межах Державної служби фінансового моніторингу України, зокрема, шляхом розвитку єдиної інформаційної бази даних;

3) надання Державній службі фінансового моніторингу України повноважень досудового та судового супроводу справ в сфері легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом;

4) розширення можливостей Державної служби фінансового моніторингу України щодо проявів законодавчої ініціативи, зокрема, шляхом ініціювання змін до переліку офшорних зон на основі рекомендацій міжнародних профільних організацій та оцінювання ризику використання країни в процесах легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом;

5) затвердження єдиної системи оцінювання Державною службою фінансового моніторингу України ділової репутації ініціаторів фінансових операцій та отримувачів коштів.